

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Το ντοκιμαντέρ ως εργαλείο στην Εκπαίδευση — Προσωπική μαρτυρία και Ιστορία

Εισηγητής: **Βασίλης Λουλές**, σκηνοθέτης

δημιουργός των ντοκιμαντέρ: «**Φιλιά εις τα παιδιά**»
«**Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη**»
«**Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί**»

Μετά τις πετυχημένες διοργανώσεις των τελευταίων 5 ετών
στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις

θα πραγματοποιηθεί
το Σάββατο 3 και την Κυριακή 4 Μαρτίου 2018
(Ώρες 10:00-17:30)

διήμερο **ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ**
του σκηνοθέτη **Βασίλη Λουλέ**

στο **ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ, Ηράκλειο**

σε συνεργασία με την
Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών

Διάρκεια Εργαστηρίου: 15 ώρες
(Ένα Σαββατοκύριακο με προβολές ταινιών και βιωματικές ασκήσεις)

Το Εργαστήριο κινείται στο χώρο του ανθρωποκεντρικού ντοκιμαντέρ,
με γενικότερες αναφορές στο χώρο της Εκπαίδευσης
και ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα:

«Προσωπική μαρτυρία και Ιστορία»
η εκπαιδευτική διαδικασία θα έχει **βιωματικό χαρακτήρα**.

Μέρος των ασκήσεων του συγκεκριμένου Εργαστηρίου
θα στηριχτεί σε ιστορίες της Γερμανικής Κατοχής
που ήρθαν στο φως και αναδείχτηκαν μέσα από τη δουλειά
της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών.

Το Εργαστήριο θα αξιοποιήσει την εμπειρία του σκηνοθέτη
όχι μόνον από τη διδασκαλία του στα προηγούμενα
Κινηματογραφικά Εργαστήρια Αθήνας, Θεσ/νίκης και άλλων πόλεων
ή στα καλοκαιρινά σχολεία (Βωβούσα, Μονοδένδρι, Πήλιο)
αλλά και αυτή που απέκτησε περιοδεύοντας
σε πάνω από 35 γνωστά Πανεπιστήμια των ΗΠΑ και του Καναδά
προβάλλοντας τις ταινίες του και συζητώντας με τους θεατές.

Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 30 άτομα

Δίδακτρα: 50€ για τον πλήρη κύκλο των 2 ημερών

(Ένα μέρος του συνολικού κόστους του Εργαστηρίου
θα καλυφθεί από το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης
και το υπόλοιπο από τα δίδακτρα των συμμετεχόντων)

Θα δοθεί Βεβαίωση Παρακολούθησης

Τελευταία ημερομηνία δήλωσης συμμετοχής:

Τρίτη 20 Φεβρουαρίου 2018

Αναλυτικές πληροφορίες:

Βασίλης Λουλές

vassilisloules@gmail.com

Για να **δηλώσετε συμμετοχή** στο Εργαστήριο παρακαλούμε:

(α) μέχρι την **Τρίτη 20 Φεβρουαρίου 2018**
να στείλετε συμπληρωμένο το συνημμένο έντυπο
Δήλωσης Συμμετοχής
στο ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
(secr1@ekim.gr)

(β) μέχρι την **Πέμπτη 22 Φεβρουαρίου**
να καταθέσετε τα δίδακτρα (50 ευρώ)
στον Τραπεζικό λογαριασμό της
Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών/Ιστορικού Μουσείου Κρήτης

Alpha Bank
Λογαριασμός: 667-00-2002-006388
IBAN: GR 25 0140 6670 6670 0200 2006 388

ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ σε εκπαιδευτικούς κάθε βαθμίδας, σε ιστορικούς επιστήμονες, σε μελετητές της τοπικής Ιστορίας, σε κοινωνικούς ανθρωπολόγους, εθνογράφους, ψυχολόγους, σε όσους ασχολούνται με την προφορική ιστορία, σε παραμυθάδες και αφηγητές, σε σπουδαστές και επαγγελματίες του θεάτρου και του κινηματογράφου (σκηνοθέτες, ηθοποιούς, τεχνικούς) αλλά και σε όσους θέλουν να γνωρίσουν μια συναρπαστική όψη του σύγχρονου ντοκιμαντέρ.

Για την παρακολούθηση του Εργαστηρίου ΔΕΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία στο χώρο του κινηματογράφου και των οπτικοακουστικών. Το μόνο που χρειάζεται είναι αγάπη για το σινεμά και την προφορική ιστορία, υπομονή και περιέργεια.

Το Εργαστήριο αυτό κινείται στο χώρο του ανθρωποκεντρικού ντοκιμαντέρ με ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα «Προσωπική μαρτυρία και Ιστορία» και η εκπαιδευτική διαδικασία θα έχει βιωματικό χαρακτήρα.

Το ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ είναι ίσως το πιο ανερχόμενο είδος κινηματογράφου παγκοσμίως, που δίνει τον λόγο στους απλούς ανθρώπους, στους αφανείς ήρωες της ζωής. Μέσα από τις δικές τους βιωματικές αφηγήσεις φτιάχνονται ταινίες γεμάτες αλήθεια, συναίσθημα και χιούμορ, που συγκινούν, διασκεδάζουν, επιμορφώνουν, ενώ παράλληλα ανιχνεύουν την ανθρώπινη περιπέτεια, την καθημερινότητα, την κοινωνία και την Ιστορία.

- Πώς οι άνθρωποι αυτοί φτάνουν να μοιράζονται μαζί μας τα βιώματά τους;
- Πώς κινηματογραφούμε μαρτυρίες και αφηγήσεις με τρόπο ελκυστικό και σύγχρονο; Ποιά είναι τα μυστικά αυτής της τέχνης; Είναι ζήτημα τεχνικής, «ψυχολογίας» ή κάτι άλλο;
- Πώς μπορούμε να βλέπουμε, να καταγράφουμε ή ακόμα και να διδάσκουμε τη «μεγάλη» Ιστορία μέσα από τις προσωπικές ιστορίες των απλών ανθρώπων;
- Πώς μπορούμε να κάνουμε το ανθρωποκεντρικό ντοκιμαντέρ πολύτιμο εργαλείο του μαθήματος της Ιστορίας (και όχι μόνο!) μέσα στη σχολική τάξη;

Με προβολές ταινιών και βιωματικές ασκήσεις θα αρχίσουμε να ανιχνεύουμε τα παραπάνω ερωτήματα.

Μια ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου Εργαστηρίου είναι ότι ένα μέρος του θα στηριχτεί σε ΙΣΤΟΡΙΕΣ της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ που ήρθαν στο φως και αναδείχτηκαν μέσα από τη δουλειά της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών.

Η καλλιέργεια ενός *άλλου βλέμματος* πάνω στην Ιστορία και στα βιώματα των ανθρώπων που είναι φορείς της, είναι ένας από τους βασικούς στόχους του Εργαστηρίου.

Αυτό το διήμερο Εργαστήριο είναι αυτοτελές. Ωστόσο φιλοδοξεί να αποτελέσει το πρώτο βήμα για την πραγματοποίηση ενός επόμενου Εργαστηρίου, μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας, εφ' όσον υπάρξει μια ομάδα που θα ήθελε να συνεχίσει και να δημιουργήσει ένα μικρού μήκους ομαδικό ντοκιμαντέρ με ΙΣΤΟΡΙΚΟ θέμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα 5.....

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σελίδα 10.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄:

Βασίλης Λουλές - ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ & ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ

Σελίδα 13.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ

Σελίδα 15.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄:

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ "Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη"

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σε ποιούς απευθύνεται το Κινηματογραφικό Εργαστήριο

Το Εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς κάθε βαθμίδας, σε ιστορικούς επιστήμονες, σε μελετητές της τοπικής Ιστορίας, σε κοινωνικούς ανθρωπολόγους, εθνογράφους, ψυχολόγους, δημοσιογράφους, επικοινωνιολόγους, σε όσους ασχολούνται ακόμα και ερασιτεχνικά με την προφορική ιστορία και την αφήγησή της, σε σπουδαστές και επαγγελματίες του θεάτρου και του κινηματογράφου (σκηνοθέτες, ηθοποιούς, τεχνικούς) και σε όσους θέλουν να γνωρίσουν μια συναρπαστική όψη του σύγχρονου ντοκιμαντέρ.

Για την παρακολούθηση του Εργαστηρίου δεν απαιτείται προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία στο πεδίο του κινηματογράφου και των οπτικοακουστικών τεχνών. Το μόνο που χρειάζεται είναι αγάπη για το σινεμά και την προφορική ιστορία, υπομονή και περιέργεια.

Με τι ασχολείται αυτό το Εργαστήριο

Το ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ είναι ίσως το πιο ανερχόμενο είδος κινηματογράφου παγκοσμίως, που δίνει τον λόγο στους απλούς ανθρώπους, στους αφανείς ήρωες της ζωής. Μέσα από τις δικές τους βιωματικές αφηγήσεις φτιάχνονται ταινίες γεμάτες αλήθεια, συναίσθημα και χιούμορ, που συγκινούν, διασκεδάζουν, επιμορφώνουν, ενώ παράλληλα ανιχνεύουν την ανθρώπινη περιπέτεια, την καθημερινότητα, την κοινωνία και την Ιστορία.

Το Εργαστήριο θα κινηθεί στους παρακάτω ΤΡΕΙΣ ΑΞΟΝΕΣ, με τα εξής ενδεικτικά ερωτήματα:

1. Προφορική μαρτυρία και αφήγηση ιστοριών

- Πώς καταγράφουμε μια ειλικρινή και ουσιαστική μαρτυρία; Ποιά είναι τα μυστικά αυτής της τέχνης; Η διάκριση ανάμεσα στη «μετάδοση της πληροφορίας» και στο «μοίρασμα του βιώματος».
- Πώς κινηματογραφούμε μαρτυρίες, αφηγήσεις και παραμύθια με τρόπο ζωντανό, ελκυστικό και σύγχρονο; Είναι ζήτημα «τεχνικής», «ψυχολογίας» ή κάτι άλλο;
- Πόσο είναι αλήθεια ότι η παρουσία της κάμερας δυσκολεύει κάποιον να αφηγηθεί μια προσωπική του ιστορία; Μήπως, αντίθετα, μπορεί να είναι και απελευθερωτική; Τι είναι αυτό που μπορεί να τον κάνει να ξαναβρεί την εσωτερική ένταση και την φρεσκάδα της πρώτης φοράς;
- Η ηθική της κινηματογράφησης προφορικής μαρτυρίας, η επιμονή του ερευνητή και η αντίσταση του ανθρώπου που προσφέρει τη μαρτυρία, η χημεία ανάμεσά τους. Τα διλήμματα και η ηθική του μοντάζ.

2. Από τη μικρή, προσωπική ιστορία στη «μεγάλη», καθολική Ιστορία

- Πώς μπορούμε να βλέπουμε, να καταγράφουμε ή ακόμα και να διδάσκουμε τη «μεγάλη» Ιστορία μέσα από τις προσωπικές ιστορίες των απλών ανθρώπων;
- Πώς ερευνούμε για πρόσωπα και εποχές παλιότερες προκειμένου να κάνουμε μια ταινία που ξανακοιτάει (και κάποιες φορές, «ξαναγράφει») την Ιστορία – αυτό που λέμε «ιστορικό ντοκιμαντέρ»;
- Πώς καταγράφουμε μια προσωπική μαρτυρία που να είναι αφ' ενός επιστημονικά αξιόπιστη και αφ' ετέρου αξιοποιήσιμη για ερευνητικούς ή καλλιτεχνικούς σκοπούς;
- Ποια είναι η ιδιαίτερη αξία της μελέτης και κινηματογράφησης της τοπικής Ιστορίας;

3. Χρήση του Ντοκιμαντέρ στην Εκπαίδευση

Το ντοκιμαντέρ έχει μπει τα τελευταία χρόνια στον χώρο της Εκπαίδευσης καθώς όλο και περισσότερα σχολεία το εντάσσουν στη δουλειά τους. Αρέσει στα παιδιά, προσφέρεται για αναλύσεις και ασκήσεις, και μπορεί να αποτελέσει αφορμή ακόμα και για κινηματογραφικές απόπειρες των ίδιων των μαθητών.

- Πώς μπορούμε λοιπόν να κάνουμε το ανθρωποκεντρικό ντοκιμαντέρ πολύτιμο εργαλείο του μαθήματος της Ιστορίας (και όχι μόνο!) μέσα στη σχολική τάξη;
- Πέρα από το ίδιο το βασικό θέμα ενός ντοκιμαντέρ, πώς εντοπίζουμε και πώς αξιοποιούμε τα πολλαπλά επίπεδα γνώσης που μας προσφέρει, τις παράπλευρες πληροφορίες που μας δίνει η εικόνα και ο λόγος του;
- Πόση αξία έχει να μάθουν να βλέπουν οι μαθητές (αλλά και εμείς οι μεγαλύτεροι) μια ταινία όχι μόνο με βάση αυτό που αφηγούνται οι άνθρωποι αλλά και με βάση αυτά που ΔΕΝ λένε με τα λόγια; Με τη σιωπή, με τη γλώσσα του σώματος, με την γλώσσα και το συντακτικό της κινηματογραφικής αφήγησης;

Τα παραδείγματα δυο ταινιών του Βασίλη Λουλέ («Φιλιά εις τα παιδιά» και «Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη») που χρησιμοποιούνται σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης είναι αποκαλυπτικά ως προς όλα τα παραπάνω ερωτήματα.

Μέθοδος και Ασκήσεις

- Οι συμμετέχοντες θα γνωρίσουν ή θα ξαναδούν κάποια ελληνικά ντοκιμαντέρ μέσα από το παραπάνω ιδιαίτερο πρίσμα.

Θα προβληθούν αποσπάσματα από τα ντοκιμαντέρ του Βασίλη Λουλέ:

Φιλιά εις τα παιδιά / Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη / Θηλειά / Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί / ON.OFF.

(Στοιχεία για αυτές τις 5 ταινίες υπάρχουν στη σελίδα 13 του παρόντος κειμένου «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β' - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ»).

Θα προβληθούν επίσης αποσπάσματα από έργα και άλλων δημιουργών καθώς και video-clips από το internet.

- Οι συμμετέχοντες θα έρθουν σε μεγαλύτερη επαφή με την κινηματογραφική γλώσσα, ειδικά με τα ΜΗ λεκτικά στοιχεία της, δηλαδή με τη γλώσσα του σώματος, τη χρήση της σιωπής, τη χρήση του ήχου και της μουσικής, τη σημασία των διαφορετικών μεγεθών πλάνου κλπ.

- Θα προσεγγίσουν το περιεχόμενο των ταινιών σε βάθος, κάτι που θα αποδειχθεί πολύ χρήσιμο για όλους – ιδιαίτερα για τους εκπαιδευτικούς που μπορούν έτσι να πάρουν ιδέες για δημιουργική δουλειά στην τάξη.

- Θα προσεγγίσουν κάποια «τεχνικά» θέματα της λήψης μαρτυρίας, όπως: πού θα τοποθετήσουμε τον άνθρωπό μας να μιλήσει (*γιατί εκεί και όχι αλλού;*), διαμόρφωση του φόντου, ενδυμασία (*θα φοράει τα «καλά του» ή όχι;*), βασικός εξοπλισμός (κάμερα-μικρόφωνα-φωτισμός), θεμελιώδεις κανόνες στο καδράρισμα.

- Θα θυμηθούν ή θα γνωρίσουν τους *κώδικες της αφήγησης μιας ιστορίας μέσω εικόνων*, παίρνοντας μέρος σε **ομαδικές βιωματικές ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**, όπως οι ακόλουθες:

1) Άσκηση εμπνευσμένη από το πλούσιο υλικό του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης σε ιστορίες της Γερμανικής Κατοχής, που ήρθαν στο φως και αναδείχτηκαν μέσα από τη δουλειά του ερευνητή, σύμβουλου του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης σε θέματα Νεότερης Ιστορίας κ. Κωστή Μαμαλάκη και της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών. Με βάση λοιπόν μια τέτοια πραγματική ιστορία, από την οποία διασώζονται σήμερα μόνον ένα-δύο υλικά ευρήματα (αντικείμενα) ή 2-3 φωτογραφίες των «πρωταγωνιστών» της (που δεν ζουν πια), θα δούμε πώς προσεγγίζουμε το θέμα, τα πρόσωπα, τους χώρους, την ιστορική εποχή, τα οπτικοακουστικά αρχεία, τα έγγραφα, κλπ, στην περίπτωση που θα θέλαμε να κάνουμε μια ταινία ιστορικού ντοκιμαντέρ. Μια ταινία επιστημονικά έγκυρη και κινηματογραφικά ελκυστική, μια ταινία στην οποία θα υπήρχε η αμεσότητα της «μικρής, προσωπικής» ιστορίας ενώ ταυτόχρονα θα φωτιζόταν το ευρύτερο Ιστορικό πλαίσιο.

2) Ένα παιχνίδι της κάμερας με τις τσάντες των συμμετεχόντων, με τη μνήμη τους και με μια... παντόφλα! Ένας πολύ απλός τρόπος να θυμηθούμε ότι η επιλογή της θέσης της κάμερας αποτελεί την βασική αρχή του κινηματογράφου. Απαραίτητα αξεσουάρ είναι οι φωτογραφικές μηχανές (ή τα κινητά) και οι τσάντες (γυναικείες και αντρικές) με το καθημερινό τους περιεχόμενο.

3) Μια παλιά φωτογραφία, που δείχνει έναν άνθρωπο σε ώρα εργασίας σε δημόσιο χώρο, γίνεται αφορμή για μια σειρά σκέψεων και ερωτημάτων της ομάδας πάνω στις συνθήκες ζωής και δουλειάς του, πάνω στα συναισθήματά του αλλά και στον τρόπο που θα μπορούσαμε να τον «ξεκλειδώσουμε» ώστε να μας τα αφηγηθεί.

4) Άσκηση επανα-φωτογράφισης μιας παλιάς ιστορικής φωτογραφίας της πόλης του Ηρακλείου στον ίδιο ακριβώς χώρο σήμερα. Μια άσκηση που, όταν πλαισιώνεται σωστά, μάς «διδάσκει» τοπική Ιστορία και γίνεται ένα απλό, ευχάριστο και πολύτιμο εργαλείο για πολλές χρήσεις.

5) Η επόμενη άσκηση έχει σκοπό να εξοικειώσει τους συμμετέχοντες με τους διαφορετικούς κώδικες αντίληψης και φωτογράφισης του ίδιου αντικειμένου. Δεν πρόκειται απλώς για άσκηση πάνω στην τεχνική αλλά για άσκηση πάνω στο «βλέμμα» και στο διαφορετικό νόημα που αποκτούν τα πράγματα μέσω αυτού. (Θα γίνει χρήση φωτογραφικής μηχανής).

6) Μια ακόμα άσκηση είναι αυτή στην οποία ένας από τους συμμετέχοντες βιντεοσκοπεί (με τη βοήθεια του Β. Λουλέ) κάποιον άλλον της ομάδας, που εθελοντικά αφηγείται μια προσωπική του ιστορία. Οι υπόλοιποι παρατηρούν και σημειώνουν. Στο τέλος γίνεται συνολικός σχολιασμός. Σκοπός αυτής της πολύ σημαντικής άσκησης είναι να δούμε πώς από μια «αδιάφορη» αφήγηση κάποιου ανθρώπου μπορούμε να φτάσουμε σε μια ενδιαφέρουσα και ουσιαστική κατάθεση-μαρτυρία. (Θα χρησιμοποιηθεί βιντεοκάμερα).

(Είναι βέβαιο ότι στον περιορισμένο χρόνο που θα έχουμε, και αναλόγως της δυναμικής της ομάδας που θα συγκροτηθεί, θα προλάβουμε να κάνουμε μόνο κάποιες από τις ασκήσεις αυτές – περίπου τις μισές. Θα δοθούν ωστόσο πληροφορίες για όλες και θα αναλυθεί η σημασία τους)

Όλες αυτές οι ασκήσεις γίνονται πάντα με κέφι και καλλιεργούν την παρατηρητικότητα, την ενσυναίσθηση, τη δημιουργικότητα και το ομαδικό πνεύμα. Όσοι παρακολουθούν το Εργαστήριο μπορούν, στη συνέχεια, να υλοποιήσουν κάποιες από αυτές τις ασκήσεις σε δικές τους εκπαιδευτικές δραστηριότητες (πχ. με τους μαθητές τους στο σχολείο, σε άλλα εργαστήρια ενηλίκων κλπ).

Φιλοδοξία του Εργαστηρίου

Παρ' όλο που σ' αυτό το Εργαστήριο δεν προβλέπεται η δημιουργία ταινίας από τους συμμετέχοντες (αυτό θα απαιτούσε πολύ περισσότερο χρόνο), ούτε η παροχή περαιτέρω εξειδικευμένων γνώσεων (πχ. μοντάζ), φιλοδοξούμε, στο τέλος, να μπορεί ο καθένας, έχοντας πάρει τα βασικά εργαλεία και μια μέθοδο εργασίας, να χρησιμοποιεί αυτή τη γνώση στο δικό του ερευνητικό έργο, στη δική του καταγραφή ιστοριών, μέσα στη σχολική τάξη, στη δική του ταινία και σε κάθε άλλη σχετική δράση του. Η καλλιέργεια ενός *άλλου βλέμματος* πάνω στην Ιστορία και στα βιώματα των ανθρώπων που είναι φορείς της, είναι ένας πολύ βασικός ΣΤΟΧΟΣ του Εργαστηρίου.

Η ...συνέχεια του Εργαστηρίου

Αυτό το διήμερο Εργαστήριο είναι αυτοτελές. Ωστόσο ενδέχεται να αποτελέσει και το πρώτο βήμα για την πραγματοποίηση ενός επομένου Εργαστηρίου, εφ' όσον υπάρξει μια ομάδα που θα ήθελε να συνεχίσει την εκπαίδευση σε ένα πιο μακροχρόνιο project δημιουργίας ενός ομαδικού ντοκιμαντέρ μικρού μήκους με ιστορικό θέμα. Η ταινία αυτή θα φτιαχτεί από μηδενική βάση από τους ίδιους τους συμμετέχοντες, με τη συνεργασία και επίβλεψη του Βασίλη Λουλέ: επιλογή της ιστορίας, επεξεργασία της ιδέας, έρευνα, επιλογή προσώπων που θα μιλήσουν στο ντοκιμαντέρ, επιλογή χώρων γυρίσματος, γύρισμα (κάμερα, ήχος, φωτισμός), μοντάζ, μουσική, τελική κόπια.

Αυτή η προοπτική θα συζητηθεί στο τέλος του διημέρου.

Προϋποθέσεις για την ουσιαστική συμμετοχή στο Εργαστήριο

Για να είναι δημιουργική η συνεργασία μας, καλό είναι όσοι ενδιαφέρονται να πάρουν μέρος στο Κινηματογραφικό Εργαστήριο να κάνουν τα εξής:

α) Να έχουν μελετήσει την παρούσα Αναλυτική Περιγραφή.

β) Να έχουν προετοιμαστεί για τον τρόπο προσέγγισης του θέματος έχοντας δει τα links των ταινιών σε επόμενη παράγραφο με τον τίτλο «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄ - ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΒΑΣΙΛΗ ΛΟΥΛΕ & ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ», στη σελίδα 10.

γ) Να έχουν μελετήσει το κείμενο με τον τίτλο «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄ - ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ "Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη"», στη σελίδα 15.

δ) Να έχουν μαζί τους laptop, φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα (όσοι διαθέτουν). Μαζί και όλα τα περιφερειακά συστήματα (μπαταρίες, καλώδια, κάρτες, αντάπτορες κλπ) για φόρτωμα, ξεφόρτωμα υλικών από και προς τον υπολογιστή.

Προσοχή: Δεν είναι απαραίτητο να έχει ο καθένας όλα αυτά, αρκεί να υπάρχει ο ανωτέρω εξοπλισμός ανά 4-5 άτομα.

ε) Ευπρόσδεκτοι είναι τέλος όσοι έχουν εγκατεστημένα στον υπολογιστή τους προγράμματα επεξεργασίας εικόνας και βίντεο (τύπου Photoshop, Movie Maker ή τα αντίστοιχά τους) και ξέρουν τον χειρισμό τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Βασίλης Λουλές

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ & ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ

Ο Βασίλης Λουλές είναι σκηνοθέτης ταινιών ντοκιμαντέρ και μυθοπλασίας. Γεννήθηκε στα Τρίκαλα. Σπούδασε Ηλεκτρολόγος Μηχανικός στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και Κινηματογράφο στην Αθήνα. Συνεργάστηκε για χρόνια με την ΕΡΤ ως συντονιστής στο πρόγραμμα ταινιών μικρού μήκους «*μικροφίλμ*» και με το Κινηματογραφικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών στην τεκμηρίωση, ταξινόμηση και αξιοποίηση παλαιών κινηματογραφικών επικαίρων.

Οι ταινίες του τιμήθηκαν με βραβεία, έλαβαν μέρος σε πολλά φεστιβάλ, μεταδόθηκαν από ξένα και ελληνικά τηλεοπτικά κανάλια, συμπεριλήφθηκαν σε αφιερώματα και χρησιμοποιούνται ως εκπαιδευτικό υλικό σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με ντοκιμαντέρ προσωπικών αφηγήσεων, καταγράφοντας μαρτυρίες απλών ανθρώπων, με τέτοιο τρόπο ώστε μέσα από αυτές τις «μικρές» ιστορίες να μπορεί ο θεατής να έχει μια αίσθηση της μεγάλης, της καθολικής Ιστορίας.

Το ντοκιμαντέρ του *Φιλιά εις τα παιδιά* (2012), με θέμα μικρά παιδιά Ελλήνων Εβραίων που σώθηκαν κατά την Γερμανική Κατοχή χάρη στην προστασία που τους πρόσφεραν Χριστιανοί, τιμήθηκε με βραβεία σε φεστιβάλ κινηματογράφου, προβλήθηκε επί σειρά εβδομάδων σε κινηματογραφικές αίθουσες της Αθήνας και Θεσσαλονίκης και έδωσε αφορμή για πολλά κείμενα και σχόλια στον Τύπο. Προβάλλεται πολύ συχνά στην Ευρώπη, ΗΠΑ, Καναδά και Αυστραλία.

Στο ντοκιμαντέρ *Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί* (2014) γιαγιάδες και παπούδες, λαϊκοί παραμυθάδες της ελληνικής υπαίθρου αφηγούνται στον κινηματογραφικό φακό παραμύθια και ιστορίες με οικουμενικό και διαχρονικό χαρακτήρα. Παραμύθια του κάμπου και των βουνών — παραμύθια για πάντα.

Η μικρού μήκους ταινία μυθοπλασίας *Ένας λαμπερός ήλιος* (2000) προβλήθηκε σε πολλά φεστιβάλ, μεταδόθηκε από την τηλεόραση του ARTE (Γερμανία-Γαλλία) και προβλήθηκε σε πολλά μέρη του κόσμου στο πλαίσιο αφιερωμάτων για τον «Νέο Ελληνικό Κινηματογράφο».

Τα έργα του *Φιλιά εις τα παιδιά* / *Θηλειά* / *Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη* / *Ένας λαμπερός ήλιος* προβλήθηκαν το φθινόπωρο του 2014 σε 11 Πανεπιστήμια των ΗΠΑ και του ΚΑΝΑΔΑ.

Ανάμεσά τους και τα: HARVARD, COLUMBIA, YALE, STANFORD (California), SIMON FRASER (Vancouver, Canada), Mc GILL (Montreal, Canada). Η περιοδεία αυτή περιελάμβανε προβολές και συζητήσεις του ίδιου με το κοινό, διήρκεσε πάνω από ένα μήνα και είχε πολύ μεγάλη επιτυχία. Έγινε με τη χρηματοδότηση του Onassis Foundation (USA).

Λεπτομέρειες εδώ: <http://onassisusa.org/education/special-events>
(κατεβαίνοντας στη σελίδα, στο PREVIOUS EVENTS)

Μια ακόμα περιοδεία πραγματοποιήθηκε το φθινόπωρο του 2015 σε άλλα Πανεπιστήμια και ιδρύματα των ΗΠΑ και του ΚΑΝΑΔΑ. Ανάμεσά τους είναι και τα: UNIVERSITY of MICHIGAN, YORK UNIVERSITY (Toronto, Canada), PENN UNIVERSITY (Philadelphia), STONY BROOK UNIVERSITY, INDIANA UNIVERSITY. Αυτή τη φορά, στις 4 ταινίες της προηγούμενης περιοδείας προστέθηκε και το ντοκιμαντέρ *Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί*.

Τον Απρίλιο του 2016 πραγματοποιήθηκε η τρίτη μεγάλη περιοδεία του σε 8 Πανεπιστήμια των ΗΠΑ: DUKE UNIVERSITY (North Carolina), LOYOLA MARYMOUNT UNIVERSITY (Los Angeles, California), UNIVERSITY of CALIFORNIA SAN DIEGO, SAN FRANCISCO STATE UNIVERSITY (California), UNIVERSITY of MISSOURI ST. LOUIS, UNIVERSITY of CONNECTICUT, DARTMOUTH COLLEGE (Hanover, New Hampshire), UNIVERSITY of DELAWARE.

Κάποια ακόμα Πανεπιστήμια προστέθηκαν πρόσφατα στον κατάλογο καθώς τον Οκτώβριο του 2016, τον Μάρτιο του 2017 και τον Οκτώβριο του 2017 έκανε τρεις ακόμα περιοδείες στην Αμερική: PRINCETON UNIVERSITY, UNIVERSITY OF RHODE ISLAND, CALIFORNIA STATE UNIVERSITY SACRAMENTO, UNIVERSITY OF CALIFORNIA LOS ANGELES (UCLA), κ.ά.

Πραγματοποιεί Εργαστήρια Κινηματογράφου στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και σε μικρότερες πόλεις, πάνω σε θέματα όπως: *Μαρτυρία και Προφορική Αφήγηση, Κινηματογραφώντας αφήγηση παραμυθιών, Από την προσωπική ιστορία στη μεγάλη Ιστορία, Από το αρχειακό τεκμήριο στο δημιουργικό ντοκιμαντέρ*.

- Ειδικότερα, πραγματοποιεί Εργαστήρια με θέμα *Το Ντοκιμαντέρ ως εργαλείο στην Εκπαίδευση* και συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς.
- Το καλοκαίρι του 2014 εγκαινίασε κύκλο θερινών Εργαστηρίων με θέμα *Κινηματογραφώντας προσωπικές ιστορίες και παραμύθια*.
- Το καλοκαίρι του 2016 ξεκίνησε τη συνεργασία του με το *Φεστιβάλ Βωβούσας (Ιωαννίνων)* οργανώνοντας ένα θερινό Εργαστήριο 8 ημερών με τον τίτλο *Φτιάχνοντας ντοκιμαντέρ με ανθρώπινες ιστορίες*. Στο πλαίσιο του εργαστηρίου δημιουργήθηκε ομαδική ταινία ντοκιμαντέρ μικρού μήκους εμπνευσμένη από τα στοιχεία του τόπου (φύση, άνθρωποι, τοπική ιστορία, επαγγέλματα, θρύλοι και παραμύθια, κλπ). Το εργαστήριο επαναλήφθηκε με επιτυχία το καλοκαίρι του 2017 και θα ξαναγίνει το καλοκαίρι του 2018 (14-21 Ιουλίου).

Το πρώτο εξάμηνο του 2017 συμμετείχε ως σύμβουλος (supervisor) στην πρωτοβουλία *HOME-NEW HOME* που είχε στόχο τη δημιουργία μικρών ντοκιμαντέρ με θέμα το προσφυγικό ζήτημα. Οι ομάδες που υλοποίησαν τις ταινίες είναι μη επαγγελματίες Έλληνες πολίτες ή πρόσφυγες ή μετανάστες. Έξι επαγγελματίες σκηνοθέτες ντοκιμαντέρ πρόσφεραν στους δημιουργούς καλλιτεχνική και οργανωτική υποστήριξη. Ο Βασίλης Λουλές ήταν ένας από αυτούς και επέβλεψε 5 ταινίες.

Γράφει κείμενα σε ηλεκτρονικές σελίδες.

Κάποια από αυτά είναι εδώ: <http://parallaximag.gr/author/loulesparallaxi/>
και εδώ: <http://dimartblog.com/tag/βασίλης-λουλές/>

Φιλμογραφία Β. Λουλέ (επιλογή)

- 2014 *Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί* / ντοκ. 91'
2014 *Θηλειά* / ντοκιμαντέρ 12'
2012 *Φιλιά εις τα παιδιά* / ντοκ. 115'
2012 *Στα ορεινά βοσκοτόπια* / ντοκ. 60'
2005 *Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη* / ντοκ. 29'
2000 *Ένας λαμπερός ήλιος* / μυθοπλασία 36'
1999 *Ελευσίνα, ιστορίες στον απόηχο των μηχανών* / ντοκ. 30'
1996 *Μετέωρα-Πίνδος, οδοιπορικό* / ντοκ. 93'
1993 *Ο Αμερικάνος* / μυθοπλασία 39'
1990 *Απών* / μυθοπλασία 15'

Δείγματα από ταινίες του

Φιλιά εις τα παιδιά (Trailer)
<http://youtu.be/qK1ibdvrGbE>

Φιλιά εις τα παιδιά (4 αποσπάσματα)
http://youtu.be/B4iSC7uEo_w
<http://youtu.be/ID-eXOxxRj4>
<http://youtu.be/b1pUzHfnsUw>
<http://youtu.be/6rrSpZoleg4>

Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί (απόσπασμα)
<https://www.youtube.com/watch?v=7IbgcfzCL3Y>

Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη (απόσπασμα)
<http://youtu.be/GJ5LNU0Ar3k>

Ελευσίνα, ιστορίες στον απόηχο των μηχανών (απόσπασμα)
<http://youtu.be/R8T82mLjfa0>

Θηλειά (πλήρης ταινία)
<https://youtu.be/kc40Ap8f2g0>

Στα ορεινά βοσκοτόπια (πλήρης ταινία)
<https://www.youtube.com/watch?v=TxGtxOeNoTA&t=2s>

Απών (πλήρης ταινία μικρού μήκους σε 2 μέρη)
α) <http://www.youtube.com/watch?v=xYX35al4jW4>
β) <http://www.youtube.com/watch?v=CMV9epIzzRg>

Επικοινωνία: Βασίλης Λουλές

τηλ. 6944 524198

vassilisloules@gmail.com

<http://www.facebook.com/vassilis.loules>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ

«Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη»

Ντοκιμαντέρ του Βασίλη Λουλέ

Διάρκεια: 29 λεπτά.

Παραγωγή: 2005

Σύνοψη

Στιγμές από τη δράση και την προσωπικότητα της Λέλας Καραγιάννη, της θρυλικής "Μπουμπουλίνας" της Αντίστασης, μέσα από την τρυφερή ματιά του γιου της Γιώργου.

Καταζητούμενος στην διάρκεια της Κατοχής, ο νεαρός συναντούσε κρυφά τη μητέρα του για τις ανάγκες του Αγώνα. Ακόμα όμως και κάτω από κείνες τις δύσκολες συνθήκες είχε την ευκαιρία να απολαμβάνει την τρυφερότητα και τη στοργή της ηρωίδας, που δεν έπαψε ποτέ να είναι μητέρα.

Παράνομες κινηματογραφικές λήψεις μεταφέρουν σπάνιες εικόνες από την Αθήνα της Κατοχής, ενώ οι αποσπασματικές μνήμες του Γιώργου κρατάνε ακόμα, κάτι από τη "Βιολέτα της Πάρμας", το αγαπημένο άρωμα της Λέλας.

«Φιλιά εις τα παιδιά»

Ντοκιμαντέρ του Βασίλη Λουλέ

Διάρκεια: 115 λεπτά.

Παραγωγή: 2012

Σύνοψη

Πέντε μικρά Εβραίοπουλα στην Ελλάδα της Γερμανικής Κατοχής.

Η παιδική ηλικία ήταν ο Παράδεισός τους.

Ακόμα κι αν την έζησαν κρυμμένα στην αγκαλιά των ξένων, ακόμα κι αν την έχασαν στη σκιά του Ολοκαυτώματος.

.....
Το «Φιλιά εις τα παιδιά» δεν είναι μια ακόμα ταινία για το Ολοκαύτωμα, είναι μια ταινία για την παιδική ηλικία στη σκιά του Ολοκαυτώματος.

«Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί»

Ντοκιμαντέρ του Βασίλη Λουλέ

Διάρκεια: 91 λεπτά.

Παραγωγή: 2014

Σύνοψη

Ένα ταξίδι στον μαγικό κόσμο των παραμυθιών.

Γιαγιάδες και παππούδες, λαϊκοί παραμυθάδες της ελληνικής υπαίθρου αφηγούνται στον κινηματογραφικό φακό παραμύθια και ιστορίες.

Μια ταινία για τους τελευταίους, ίσως, ανθρώπους της αγροτικής ζωής, μέσα στους οποίους είναι ακόμα ζωντανός ο απόηχος αιώνων προφορικής αφήγησης.

Παραμύθια του κάμπου και των βουνών. Παραμύθια για πάντα.

«Θηλειά»

Ντοκιμαντέρ του Βασίλη Λουλέ

Διάρκεια: 12 λεπτά.

Παραγωγή: 2014

Σύνοψη

Το 1969 ο Θόδωρος Αγγελόπουλος γυρίζει στο Μονοδένδρι Ιωαννίνων την πρώτη του μεγάλου μήκους ταινία «Αναπαράσταση». Το καλοκαίρι του 2013 ο Λευτέρης Ρίζος, μόνιμος κάτοικος του χωριού, βοηθητικός ηθοποιός στα γυρίσματα της σημαντικής αυτής ταινίας μιλά για τη θηλειά που του πέρασαν στο λαιμό για τις ανάγκες των γυρισμάτων. Ένα μικρό υπαρξιακό σχόλιο γεννιέται μέσα από την προβολή της ταινίας μπροστά του, μετά από 44 χρόνια. Η θηλειά της ταινίας, η ηθική των ηρώων της, η ζωή του Λευτέρη με το κινηματογραφικό συνεργείο, η εμπειρία που τον σημάδεψε, η δική του προσωπική ζωή και ηθική, οι φίλοι που έφυγαν: όλα αποκτούν για τον ίδιο ένα άλλο νόημα τώρα, κοιτάζοντάς τα ξανά με τη σοφία, την πικρία και το χιούμορ των 92 του χρόνων.

«ON. OFF.»

Ντοκιμαντέρ από Εργαστήριο του Βασίλη Λουλέ

Διάρκεια: 13 λεπτά, Παραγωγή: 2015

Σύνοψη

*Παρατηρώντας τις μικρές αναλαμπές μέσα στην καλοκαιρινή νύχτα, έξι κάτοικοι του χωριού Μονοδένδρι Ιωαννίνων, καθώς και ο ποιητής Μιχάλης Γκανάς, μιλάνε για τη φύση, την καθημερινότητα, το παρελθόν, τον έρωτα, τον θάνατο, την ελπίδα. Ιστορίες με παιδικά παιχνίδια, τραγούδια ή απλά μια απορία που παραμένει: «Μα από πού αυτό το φως;»
Χιούμορ και υπαρξιακός στοχασμός συμπληρώνουν τα χαρακτηριστικά αυτής της μικρής ταινίας, που έχει ταξιδέψει σε πολλά ελληνικά και ξένα φεστιβάλ.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ "Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη"

Λίγα λόγια για την ταινία

Στιγμές από τη δράση και την προσωπικότητα της Λέλας Καραγιάννη, της θρυλικής *Μπουμπουλίνας* της Αντίστασης, μέσα από την τρυφερή ματιά του γιου της Γιώργου.

Καταζητούμενος στην διάρκεια της Κατοχής, ο νεαρός συναντούσε κρυφά τη μητέρα του για τις ανάγκες του Αγώνα. Ακόμα όμως και κάτω από κείνες τις δύσκολες συνθήκες είχε την ευκαιρία να απολαμβάνει την τρυφερότητα και τη στοργή της ηρωίδας, που δεν έπαψε ποτέ να είναι μητέρα.

Παράνομες κινηματογραφικές λήψεις μεταφέρουν σπάνιες εικόνες από την Αθήνα της Κατοχής, ενώ οι αποσπασματικές μνήμες του Γιώργου κρατάνε ακόμα, κάτι από τη *Βιολέτα της Πάρμας*, το αγαπημένο άρωμα της Λέλας.

Ακολουθεί ΕΙΣΗΓΗΣΗ του Βασίλη Λουλέ σε Επιστημονικές Ημερίδες Εκπαιδευτικών

Η δύναμη και η αξία του ντοκιμαντέρ στην οικοδόμηση ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Σκέψεις με αφορμή προβολές του ντοκιμαντέρ σε σχολεία

Νομίζω πως ό,τι πιο σπουδαίο άκουσα στη διάρκεια των επισκέψεών μου σε σχολεία, προβάλλοντας αυτό το ντοκιμαντέρ, ήταν η δήλωση ενός μαθητή Γυμνασίου: «*Μα κύριε, αυτή η γυναίκα, η Λέλα Καραγιάννη, μου θυμίζει τη μαμά μου! Θα μπορούσε να ήταν η μαμά μου!*»

Πέραν βέβαια της υπερηφάνειας που το συγκεκριμένο παιδί έτρεφε για τη μητέρα του, αυτή η αφοπλιστικά αυθόρμητη δήλωση μάς αποκαλύπτει κάτι σπουδαίο: πόσο οικεία μπορούν να γίνουν τα πρόσωπα και οι καταστάσεις της Ιστορίας, μέσω του ντοκιμαντέρ. Και ειδικά ενός ντοκιμαντέρ που στηρίζεται σε βιοματικές μαρτυρίες, προφορικές ή γραπτές.

Για έναν μαθητή, τα πρόσωπα της Ιστορίας ανήκουν σ' ένα σύμπαν που ελάχιστα το γνωρίζει, και που ελάχιστα ίσως τον αφορά. Ακόμα και ο εμπλουτισμός της διδακτικής ύλης, τα τελευταία χρόνια, με προσωπικά κείμενα ή γραπτές μαρτυρίες δεν έχει καταφέρει να αλλάξει σημαντικά αυτή τη στάση. Τα ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα, ακόμα και της νεότερης Ιστορίας μας, παραμένουν απόμακρα, ακινητοποιημένα σ' έναν άλλο χρόνο, είναι ΕΞΩ από τον χρόνο.

Μου θυμίζουν ακόμα και σήμερα, τις προσωπογραφίες τους που κοσμούσαν τις σχολικές τάξεις των δικών μου παιδικών χρόνων. Τότε που, καθισμένος στο θρανίο μου, έβλεπα αυτά τα πρόσωπα μέσα στην κορνίζα τους, να με κοιτάνε από ψηλά, άλλοτε βλοσυρά -με κείνο το αποφασιστικό βλέμμα-, κι άλλοτε ατενίζοντας κάπου μακριά -κάπου που όμως εγώ δεν μπορούσα να δω. Μόνον ο Ρήγας Φεραίος μου φαινόταν οικείος, ήταν χοντρούλης και γλυκός, κι είχε και κάτι σαν παράπονο στο βλέμμα του. Η Μπουμπουλίνα του 1821 ήταν πολύ αυστηρή (...δεν θα ήθελα, τότε, να την είχα μητέρα μου, κι ούτε βέβαια, σήμερα, σύζυγο!).

Σε ένα ντοκιμαντέρ όμως, μέσα από την αποκάλυψη των καθημερινών, ανθρώπινων στιγμών αυτών των προσώπων, αρχίζει σιγά-σιγά κάτι να αλλάζει. Βλέπουμε ανθρώπους με προτερήματα και αδυναμίες, με αγάπες και με εμπάθειες, με εμμονές και οράματα. Βλέπουμε οικογένειες καλοβαλμένες, με όμορφη και ανέμελη καθημερινότητα, οικογένειες που δεν είχαν κανέναν εμφανή λόγο να εμπλακούν σε περιπέτειες (*«Ήμασταν μια ευτυχισμένη οικογένεια»* λέει ο Γιώργος Καραγιάννης, ο γιος της Λέλας). Παρακολουθώντας τις ψυχικές μεταβολές των Ηρώων (που έχουν πλέον μετατραπεί σε κινηματογραφικούς ήρωες), ζώντας μαζί τους το πάθος και την ορμή τους, αλλά και τα πισωγυρίσματα, τις αμφιβολίες και τους δισταγμούς τους, οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι οι ήρωες δεν γεννήθηκαν “έτοιμοι Ήρωες”, αλλά διαμορφώθηκαν, πλάστηκαν. *«...Ούτε είχαμε σκοπό να κάνουμε κατασκοπεία, να σκοτώνουμε ή να μας σκοτώνουν. Ήρθαν μόνο τους τα πράγματα»* λέει πάλι ο Γιώργος. Αυτό είναι ένα τεράστιο μάθημα. Φυσικά αυτό δεν πρέπει να μας οδηγήσει στο αντίθετο άκρο (*«όλοι μπορούμε να γίνουμε ήρωες, όλοι είμαστε ήρωες»*), σχετικοποιώντας τα πάντα, κατεβάζοντας τον πήχη. Δεν είναι καθόλου έτσι, αυτό οφείλουμε να το δείχνουμε στις ταινίες ή να το εξηγούμε στα παιδιά. Χρειάζονται προϋποθέσεις και μια άλλη κουλτούρα ανατροφής (βλ. τις αναφορές του Γιώργου *«...μας έλεγε ιστορίες από την αρχαία Ιστορία»*, *«...μας έβαζε να υιοθετήσουμε γεροντάκια»*, *«...ήθελε να φτιάξει ένα Γηροκομείο κι ένα βρεφοκομείο»*).

Αυτά που λέω με αφορμή τις προσωπογραφίες, ισχύουν και στις περιπτώσεις των ντοκιμαντέρ με ιστορικές μάχες ή άλλα γεγονότα. Τα παιδιά πρέπει να νοιώσουν ότι σε μια μάχη υπάρχουν από τη μια μεριά τα επιτελικά σχέδια επί χάρτου, υπάρχουν οι σωστές ή λάθος αποφάσεις των στρατηγών, η δική τους διορατικότητα, αγωνία, ατολμία ή αποφασιστικότητα. Υπάρχουν επίσης άνθρωποι που ξεπερνούν τον εαυτό τους και γίνονται μικροί ή μεγάλοι ήρωες. Ναι, έτσι είναι. Αλλά υπάρχει κι από την άλλη μεριά πολύς πόνος, δάκρυα, βρωμιά, ακρωτηριασμοί, άνθρωποι που ψυχορραγούν παρατημένοι στις λάσπες ή στα χιόνια, άνθρωποι που από το φόβο τους τα κάνουν επάνω τους –κυριολεκτικά-, άνθρωποι που τρελαίνονται, που γίνονται λιποτάκτες, που τουφεκίζονται από τους συντρόφους τους. Και, βέβαια, υπάρχει πάντα και η πλευρά του αντιπάλου, η δική του αλήθεια, η δική του αγωνία. Έτσι, μια νίκη ή μια ήττα σε μια μάχη είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια απλή σημείωση στο βιβλίο της σχολικής Ιστορίας.

Μετά λοιπόν από όλα τα παραπάνω, ας ξανασκεφτούμε τη φράση: *«Μα κύριε, η Λέλα Καραγιάννη μου θυμίζει τα μαμά μου! Θα μπορούσε να ήταν η μαμά μου!»*.

Με αυτή τη δήλωση ο μαθητής κατεβάζει τα ηρωικά πρόσωπα από την κορνίζα, από εκεί ψηλά που τα τοποθετήσαμε εμείς οι μεγαλύτεροι και η επίσημη Ιστορία. Τα φέρνει κοντά του, τα αγγίζει, νοιώθει τον παλμό τους, τις ανασφάλειες, τις αδυναμίες τους, αλλά και τη δύναμη ψυχής τους. Αρχίζει να καταλαβαίνει το νόημα της φράσης του Γιώργου *«...ήταν οι περιστάσεις! Αυτές έδωσαν την ευκαιρία στη μητέρα να εκδηλώσει ό,τι το ωραίο είχε μέσα της»*.

Έτσι, αφού τα νοιώσει δικά του, αφού γοητευτεί (ή κολακευτεί) με την άλλη φράση του Γιώργου *«...αλλά μου φαίνεται ότι κι εσύ το ίδιο θα έκανες, αν είχες γεννηθεί την εποχή εκείνη»*, στο τέλος, ο ίδιος ο μαθητής παίρνει τους Ήρωες (κι αφού τους ξεσκονίσει και λίγο!), τους ξαναβάζει ψηλά, στο δικό του βάθρο.

Κι από κει πια, μπορούμε να ελπίζουμε ότι δεν θα κατρακυλήσουν εύκολα. Έχουν γίνει πλέον τα δικά του πρότυπα.